

ODPOVĚDI MPSV NA DOTAZY OSPOD

DUBEN-SRPEN 2018

Obsah

1. Udělení souhlasu k dodatku dohody o výkonu PP	2
2. Zařízení pro výkon PP	6
3. Sdělení jmen dětí v DD, ZDVOP a dětí osvojených (komunální odpad)	8

1. Udělení souhlasu k dodatku dohody o výkonu PP

Dotaz: *Obracíme se na Vás s žádostí o další stanovisko – jaký je správný postup, pro udělení souhlasu s uzavřením dodatku k dohodě o výkonu pěstounské péče v níže popsáném případě.*

Osoby pečující měli trvalý pobyt ve správním obvodu OSPOD A (obecní úřad obce s rozšířenou působností) a uzavřeli s OSPOD A v roce 2013 dohodu o výkonu pěstounské péče. Nyní se osoby pečující přestěhovali do správního obvodu OSPOD B (obecní úřad obce s rozšířenou působností) a mají zde i trvalý pobyt. OSPOD B se tedy stal příslušným obecním úřadem obce s rozšířenou působností k udělení souhlasu. Vzhledem k tomu, že se jedná o sousední OSPODy a vzhledem k dobré spolupráci s OSPOD A, se osoby pečující rozhodli mít i nadále dohodu uzavřenou s OSPOD A.

OSPOD A se obrátil na OSPOD B s žádostí o vydání souhlasu s uzavřením dodatku k dohodě o výkonu pěstounské péče, neboť osobám pečujícím bylo svěřeno do pěstounské péče další dítě. OSPOD B odmítl souhlas vydat a vrátil žádost zpět na OSPOD A s tím, že není příslušný k udělení souhlasu, neboť nedával souhlas ani s uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče. Vedoucí OSPOD B má na základě konzultace s právníkem daného MěÚ za to, že dodatek je nedílnou součástí dohody o výkonu pěstounské péče a pokud nedávali souhlas s uzavřením dohody, tak nemohou dát ani souhlas s uzavřením dodatku. Dále se na základě komentáře k zákonu o sociálně-právní ochraně dětí (Miloslav Macela, Daniel Hovorka, Adam Křístek, Klára Trubačová, Zuzana Zárasová – Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, Komentář, Wolters Kluwer 2015, str. 592) domnívá, že není třeba vůbec žádný souhlas s uzavřením dodatku vydávat.

Domníváme se, že by měl OSPOD B souhlas s udělením dodatku vydat, neboť se stal se změnou trvalého pobytu OÚ ORP oprávněným k vydání souhlasu s uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče, tj. i s uzavřením dodatku k dohodě o výkonu pěstounské péče. Dohoda byla uzavřena v souladu se zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, a proto podle našeho názoru není třeba, aby OSPOD B vydával dodatečný souhlas s uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče. Máme za to, že v současné situaci, by se mělo postupovat podle § 47b odst. 4 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Dále prosíme o sdělení, jak postupovat v případech, kdy dojde po uzavření dohody ke změně trvalého pobytu osob pečujících (tj. ke změně obecního úřadu obce s rozšířenou působností oprávněného udělovat souhlas s uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče, resp. dodatku k dohodě o výkonu pěstounské péče) – zda je nutné vydávat dodatečný souhlas s uzavřením dohody (podle našeho názoru toto nutné není, neboť byla dohoda uzavřena v souladu se zákonem o sociálně-právní ochraně dětí) a kdo je oprávněn a povinen udělovat souhlas s uzavřením dodatku/dodatků k uzavřené dohodě o výkonu pěstounské péče. Dále prosíme o sdělení, zda je uvedený postup shodný pro všechny subjekty (tj. původní dohoda byla uzavřena s pověřenou osobou, obecním úřadem, krajským úřadem, obecním úřadem obce s rozšířenou působností podle místa trvalého pobytu osoby pečující, s obecním úřadem obce s rozšířenou působností, kde osoba pečující neměla trvalý pobyt) nebo zda je pro některé z nich odlišný.

Odpověď MPSV (duben 2018):

K dohodám o výkonu pěstounské péče, resp. dodatkům k dohodám, se MPSV chystá doplňovat Informaci ze dne 15.5.2013 č.j. 2013/33463-211. V doplněné Informaci bude řešena také Vámi uvedená situace, tedy přestěhování osoby pečující/v evidenci a příslušnost s udělením souhlasu k dohodě.

Předně je nutno zvážit, zda je v souvislosti s přijetím dalšího dítěte do pěstounské péče vůbec nutné dodatek k dohodě o výkonu pěstounské péče přijímat nebo dohodu o změně původní dohody o výkonu

pěstounské péče (změna dohody nemusí být nutně sjednána ve formě dodatku, ale rovněž formou dohody o změně, jak předpokládá § 166 odst. 1 správního řádu). Některé doprovázející organizace a úřady mají s pěstouny uzavřeny natolik obecné dohody, že svěřením dalšího dítěte do pěstounské péče není třeba výkon práv a povinností podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (ZSPOD) měnit. Jiná situace by mohla nastat v případě, že 1.) jsou přímo v dohodě o výkonu pěstounské péče uvedeny děti svěřené do pěstounské péče nebo/a 2.) do rodiny přibude dítě se specifickými potřebami, a proto je nutné upravit práva a povinnosti osob pečujících/v evidenci, resp. jejich rozsah či obsah – např. navýšení terapeutické péče, pomoci a odlehčovacích služeb z důvodu přijetí dítěte s handicapem či výrazným traumatem apod.

Pro lepší pochopení této otázky je třeba vysvětlit, že z hlediska typologie veřejnoprávních smluv upravených správním řádem je dohoda o výkonu pěstounské péče veřejnoprávní smlouvou podle § 161 správního řádu, kterou uzavírá správní orgán namísto vydání správního rozhodnutí s osobou, jež by jinak byla účastníkem správního řízení (případně s osobou, která již je účastníkem správního řízení, neboť dohodu o výkonu pěstounské péče je možné uzavřít i po zahájení správního řízení o úpravě povinností a práv osoby pečující / osoby v evidenci v souladu s § 161 odst. 2 správního řádu). Nejedná se naopak o veřejnoprávní smlouvu uzavíranou mezi účastníky správního řízení nebo potenciálními účastníky řízení se souhlasem správního orgánu podle § 162 správního řádu.

Souhlas obecního úřadu obce s rozšířenou působností (dále jen „OÚORP“) příslušného podle místa trvalého pobytu osoby pečující / osoby v evidenci s tím, aby dohodu o výkonu pěstounské péče uzavřel s touto osobou jiný orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) nebo právnická či fyzická osoba pověřená k uzavírání dohod, je tedy primárně souhlasem se změnou místní nebo věcné příslušnosti správního orgánu k uzavření dohody o výkonu pěstounské péče (i v případě, že dohodu uzavírá pověřená osoba, vstupuje do dohody namísto správního orgánu, nikoliv namísto účastníka řízení). Tento souhlas však příslušný OÚORP uděluje **s přihlédnutím k obsahu dohody** uzavřené s jiným OSPOD nebo pověřenou osobou, a to na základě posouzení, zda dohoda upravuje všechna práva a povinnosti osoby pečující / osoby v evidenci uvedená v § 47a odst. 2 ZSPOD a zda úprava těchto práv a povinností odpovídá potřebám osoby pečující / osoby v evidenci.

V souladu se zásadou smluvní svobody podle § 1901 občanského zákoníku je případná změna dohody o výkonu pěstounské péče primárně věcí svobodné a souhlasné vůle smluvních stran, čemuž odpovídá i úprava § 166 odst. 1 správního řádu. S přihlédnutím ke zvláštní úpravě uzavření dohody o výkonu pěstounské péče s jiným OSPOD nebo pověřenou osobou podle § 47b odst. 4 ZSPOD platí, že souhlas příslušného OÚORP není nutné vyžadovat ke každé změně dohody o výkonu pěstounské péče. Souhlas musí být ze strany příslušného OÚORP udělen, jde-li o podstatnou změnu týkající se práv a povinností podle § 47a odst. 2 ZSPOD. **O podstatnou změnu úpravy práv a povinností osoby pečující/ osoby v evidenci se jedná v případě, že se**

- a) ruší původní závazek jedné ze smluvních stran a tomu odpovídající právo druhé smluvní strany,
- b) sjednává nový závazek jedné ze smluvních stran a tomu odpovídající právo druhé smluvní strany,
- c) mění dohodnutý rozsah plnění závazku jedné ze smluvních stran a tomu odpovídajícího práva druhé smluvní strany (např. změna časového rozsahu výpomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě, změna rozsahu poskytované nebo zprostředkované odborné pomoci, změna sjednaného rozsahu pomoci při udržování kontaktu svěřeného dítěte s osobami blízkými apod.).

Při těchto podstatných změnách dohody o výkonu PP by měl příslušný OÚORP znovu posoudit, zda dohoda i po sjednané změně koresponduje s úpravou práv a povinností osoby pečující / osoby v evidenci podle § 47a odst. 2 ZSPOD anebo se její obsah dostal do rozporu se zákonem.

Za podstatnou změnu dohody **není naopak nutné považovat změnu ve způsobu plnění závazků**, kdy změna dohody spočívá např. v tom, že

- namísto osoby XX bude výpomoc s osobní péčí o svěřené děti, celodenní (respitní) péče o svěřené děti, poskytování odborné pomoci, pomoc při udržování kontaktu dítěte s osobami blízkými atd. zajišťována prostřednictvím osoby YY,
- namísto celistvého čerpání respitní péče v rozsahu 14 dnů v období letních prázdnin bude tato péče rozložena i do ostatních období kalendářního roku,
- namísto víkendových kurzů bude průběžné vzdělávání osoby pečující / osoby v evidenci realizována v jednodenních kurzech apod.

V těchto a obdobných případech by měla být případná **změna dohody ponechána na smluvní volnosti stran** dohody, neboť osoba pečující / osoba v evidenci je schopna sama nejlépe posoudit, zda je změna dohodnutého způsobu plnění závazků pro ni vyhovující a odpovídá jejím potřebám či nikoliv.

Za podstatné změny se nepovažují ani změna názvu pověřené osoby, změna statutárního orgánu nebo např. změna příjmení osoby pečující / osoby v evidenci (rozvod, sňatek), neboť tyto změny nemají vliv na rozsah práv a povinností upravených v dohodě o výkonu pěstounské péče. Tyto změny proto souhlas příslušného OÚORP nevyžadují.

Původní dohoda o výkonu pěstounské péče je platná i po přestěhování osoby pečující/v evidenci. Jde-li o dohodu uzavřenou se subjektem, který není vzdálen od místa nového pobytu osob pečujících/v evidenci, a zúčastněné strany s trváním dohody souhlasí, není třeba žádného souhlasu OSPOD příslušného podle aktuálního trvalého pobytu osob pečujících/v evidenci či nějakého dodatečného souhlasu s původní dohodou. Pokud by ale došlo k přestěhování osob pečujících/v evidenci do vzdálenějšího místa, bylo by vhodné, nebo spíše nutné, dohodu ukončit a uzavřít dohodu novou, se subjektem působícím v místě nového bydliště pěstounů, neboť výkon práv a povinností daných původní dohodou by byl nerealizovatelný nebo realizovatelný jen s neúměrnými finančními náklady a časovou náročností.

Pokud jde o postup vydání souhlasu s dodatkem k dohodě o výkonu pěstounské při změně trvalého pobytu osoby pečující/v evidenci, je MPSV toho názoru, že **souhlas s dodatkem by měl dávat OSPOD, který dával souhlas se samotnou dohodou o výkonu pěstounské péče**. Tento přístup lze odůvodnit i na základě zásady perepetuatio fori uvedené v § 132 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, kde je stanoveno: změní-li se v průběhu řízení (tj. po dobu trvání dohody o výkonu pěstounské péče) okolnosti rozhodné pro určení místní příslušnosti ... a nestanoví-li zákon jinak, dokončí řízení (tedy je nadále vázán uzavřenou dohodou, včetně sjednávání jejích změn a dodatků k ní) správní orgán původně příslušný; o tom informuje správní orgán, na který by jinak příslušnost přešla. Tato informační povinnost má svůj význam, neboť pro dozor nad cizí péčí podle § 19 odst. 4 ZSPOD je místní příslušnost vždy vázána trvalým pobytem dítěte. Takovýto postup by měl platit jak ve Vámi uváděném případě kdy je dohoda o výkonu pěstounské péče uzavřena s obecním úřadem obce s rozšířenou působností, tak byla-li by uzavřena s jiným subjektem (krajským úřadem, pověřenou osobou...).

Doplňující dotaz: *Ke stanovisku MPSV týkající se vyjádření ohledně změny trvalého bydliště osob pečujících/v evidenci máme ještě dva dotazy.*

První se týká spisové dokumentace, kterou vede obecní úřad obce s rozšířenou působností správního obvodu, ve kterém osoby pečující či osoby v evidenci mají trvalé bydliště nebo se kterou má obecní úřad

s rozšířenou působností uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče s předchozím souhlasem místně příslušného obecního úřadu.

V souvislosti s výše uvedenou situací, kdy se osoba pečující přestěhovala do jiného správního obvodu obecního úřadu, než který dával původní souhlas s dohodou o výkonu pěstounské péče a osoba pečující/v evidenci s ním neměla uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče, původní obecní úřad nevede OP spis osoby pečující/ v evidenci (dle směrnice 2013/26780-21 MPSV ze dne 19. 9. 2013). Jak má tedy obecní úřad, který původně dával souhlas s uzavřením dohody dál postupovat? Má tedy i na tuto osobu pečující/v evidenci vést stále OP spis? Nebo může schvalovat dodatky i bez spisové dokumentace těchto osob?

Druhý dotaz se týká zasílání zpráv o průběhu výkonu pěstounské péče. Má tedy v tomto případě doprovázející organizace předat zprávu o průběhu pěstounské péče dle § 47b odst. 5 zákona č. 359/1999 Sb. pouze obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má osoba pečující nebo osoba v evidenci trvalý pobyt nebo má zprávu o průběhu pěstounské péče zasílat též na původní obecní úřad s rozšířenou působností, který původně vydal souhlas?

Odpověď MPSV:

Místní příslušnost obecního úřadu obce s rozšířenou působností (OÚ ORP) se v případě vedení spisové dokumentace OP dle Směrnice MPSV č. 2013/26780-21 řídí místem trvalého pobytu fyzické osoby, která uzavírá dohodu o výkonu pěstounské péče nebo vůči níž směřuje správní rozhodnutí o úpravě práv a povinností dle § 47a odst. 2 ZSPOD (viz § 61 odst. 3 písm. d) ZSPOD). Toto je „kmenový OSPOD“ osoby pečující/v evidenci, který případně dává souhlas s uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče s jiným subjektem, a není-li dohoda uzavřena, vydává správní rozhodnutí o právech a povinnostech osob pečujících/v evidenci.

Pokud je dohoda o výkonu pěstounské péče uzavřena s jiným OÚ ORP (OSPOD), než kde má osoba pečující trvalý pobyt, vede tento úřad také spisovou dokumentaci OP, a to dle čl. 31 písm. e) Směrnice MPSV č. 2013/26780-21. Je tedy možné, aby o jedné osobě pečující byla vedena spisová dokumentace OP dvěma různými úřady.

V původním dotazu bylo uvedeno, že osoby pečující měly uzavřenu dohodu s OSPOD A, který byl příslušným kmenovým OSPODem dle trvalého bydliště osob pečujících. Po přestěhování a změně trvalého pobytu je tímto kmenovým OSPODem B, který zakládá spisovou dokumentaci, v níž budou založeny zejména rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do péče těchto osob pečujících a zprávy o průběhu pěstounské péče dle § 47b odst. 5 ZSPOD. Jde v podstatě o formalitu, pokud OSPOD B není zároveň příslušným OSPODem dle trvalého pobytu svěřeného dítěte či dětí. Avšak pokud by došlo k ukončení dohody o výkonu pěstounské péče, je třeba jej o tom vyrozumět a je na OSPODu B, aby nově upravil práva a povinnosti osob pečujících dle § 47c odst. 5 ZSPOD, nebude-li uzavřena nová dohoda. Pokud by se osoby pečující rozhodly ukončit dohodu s OSPOD A a uzavřít dohodu s jiným subjektem, bude k tomu dávat souhlas již OSPOD B.

Pokud by původní byla situace taková, že by dohoda o výkonu pěstounské péče byla uzavřena s pověřenou osobou nebo úplně jiným OSPOD za souhlasu OSPOD A, který by –i po přestěhování rodiny – měl dávat souhlas s případným dodatkem k původní dohodě o výkonu pěstounské péče, pak by OSPOD A měl k dispozici pouze kopii své původní dokumentace, tedy zejména znění původní dohody, k níž má být dodatek uzavřen. Souhlas s dodatkem k původní dohodě má být udělen, je-li dodatek v zájmu osob pečujících/v evidenci a svěřených dětí, je nutno posoudit, zda např. nezkracuje práva osoby pečující / osoby v evidenci uvedená v § 47a odst. 2 ZSPOD a zda úprava těchto práv a povinností dotčených dodatkem odpovídá potřebám osoby pečující / osoby v evidenci. V případě pochybností se

Ize obrátit na kmenový OSPOD se žádostí o zapůjčení spisové dokumentace OP, resp. zaslání dokumentů potřebných pro posouzení, zda udělit souhlas s dodatkem.

Zprávy o průběhu dohledu dle § 47b odst. 5 ZSPOD se vždy posílají kmenovému OSPOD, tedy tomu, který vede spisovou dokumentaci OP a je příslušný dle trvalého pobytu osoby pečující/v evidenci (viz § 47b odst. 5 ZSPOD). Ovšem pokud by byla dohoda uzavřena s pověřenou osobou, bylo by vhodné, aby zpráva o průběhu dohledu byla zaslána na oba OSPODy, tedy OSPOD dle trvalého pobytu osob pečujících i OSPOD, který dával souhlas s uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče.

2. Zařízení pro výkon PP

Dotaz: *Obracíme se s dotazem, který se vztahuje k problematice zařízení pro výkon pěstounské péče. Tato zařízení dle platné legislativy již není možné zřizovat, nicméně z období před novelizací zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZSPOD) běží jejich činnost v souladu s uzavřenou dohodou o výkonu pěstounské péče mezi zřizovatelem a pěstounem. Aktuálně máme v kraji pouze jedno zařízení tohoto typu, zřizovatelem je kraj, dohoda s pěstouny byla uzavřena v roce 2004, v roce 2006 došlo k jistým úpravám, kdy byla s pěstouny uzavřena nová dohoda, jejíž platnost trvá dosud. Po novelizaci ZSPOD v roce 2013 byly s pěstouny konzultovány varianty dohody v návaznosti na novou právní úpravu (ustanovení § 47b ZSPOD):*

- *možnost uzavřít novou dohodu o výkonu PP s vytipovaným subjektem dle aktuálně platné právní úpravy s tím, že závazky z původní dohody uzavřené se zřizovatelem zařízení by zanikly (včetně úhrady provozních nákladů aj.);*
- *ponechat v platnosti původní dohodu, uzavřenou se zřizovatelem s tím, že se v této nepromítají nové změny (práva a povinnosti pěstouna při výkonu PP dle ustanovení § 47b ZSPOD).*

Pěstouni vyjádřili souhlas s tím, aby byla ponechána v platnosti stávající dohoda.

Krajský úřad jako zřizovatel zařízení pro výkon pěstounské péče pravidelně monitoruje situaci v zařízení, při tomto spolupracuje s místně příslušným OSPOD. Stále však narážíme na potřebu sladit dohodu do nových podmínek dle platné úpravy – zejména v otázce poskytování doprovázení (osobní kontakt min. jednou za dva měsíce), zajištění odborné péče svěřeným dětem i pěstounům, vzdělávání. Pěstouni opakovaně vyjadřují názor, že nechtějí rušit původní dohodu, i s ohledem na úhradu provozních nákladů zřizovatelem, současně avizují potřebu servisu plynoucího z nové právní úpravy. Z důvodové zprávy k novelizaci ZSPOD v roce 2013 vyplývá, že pěstoun se může se zřizovatelem dohodnout na ukončení platnosti dohody a uzavření nové, za podmínek platné právní úpravy, přičemž zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče nic nebrání v tom, aby v nových dohodách o výkonu PP poskytl pěstounům nad rámec zákona obdobný rozsah hmotné podpory a zajištění jako poskytoval dosud (úhrada provozních nákladů aj.).

Vzhledem ke skutečnosti, že krajský úřad nemá aktuálně podmínky pro zajištění služeb doprovázení dle platné právní úpravy (kapacitní, finanční) a současně zvažuje alternativy, jakým způsobem reagovat na potřeby pěstounů v tomto zařízení, žádáme o vyjádření k níže uvedeným dotazům:

- *V případě, že by kraj jako zřizovatel uzavřel s pěstouny novou dohodu, ve které by zachoval stávající hmotnou podporu a současně upravil práva a povinnosti pěstouna dle ustanovení § 47a ZSPOD, bylo*

by možné uplatnit zdroj financování formou státního příspěvku na výkon pěstounské péče (v souvislosti s činnostmi souvisejícími s doprovázením pěstounů - § 47a, 47b ZSPOD)?

▪ *Pokud ne, je možné, aby pěstouni mimo již uzavřenou dohodu se zřizovatelem, která není dohodou ve smyslu ZSPOD, uzavřeli ještě další dohodu s vybraným subjektem v návaznosti na ustanovení § 47b ZSPOD?*

▪ *Nabízí se ještě jiné alternativy, jak skloubit předchozí právní úpravu v souvislosti se zařízeními pro výkon pěstounské péče se současnými podmínkami dohody o výkonu PP, v souladu se ZSPOD, v platném znění?*

Odpověď MPSV (červen 2018):

Dle přechodných ustanovení k zákonu č. 401/2012 Sb. dohody o výkonu pěstounské péče v zařízení mezi pěstounem a zřizovatelem zařízení pro výkon pěstounské péče, uzavřené podle zákona č. 359/1999 Sb., ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají v platnosti i po dni nabytí účinnosti tohoto zákona. Práva a povinnosti pěstouna a zřizovatele zařízení, které vyplývají z těchto dohod, se vztahují pouze k dětem, které byly svěřeny do pěstounské péče, osobě, která má zájem stát se pěstounem, nebo poručnické péče přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Platnost dohody o výkonu pěstounské péče v zařízení skončí nejpozději dnem ukončení uvedené péče u posledního dítěte, které bylo do takové péče svěřeno přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Fyzické nebo právnické osoby, kterým bylo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona vydáno pověření ke zřizování a provozování zařízení pro výkon pěstounské péče, mohou na základě tohoto pověření vykonávat práva a povinnosti zřizovatele zařízení pro výkon pěstounské péče podle dohod o výkonu pěstounské péče v zařízení uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Tyto pověřené osoby mohou ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona požádat krajský úřad o vydání pověření k uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče. Na základě dohody pěstouna a zřizovatele zařízení pro výkon pěstounské péče může být dohoda o výkonu pěstounské péče v zařízení pro výkon pěstounské péče změněna na dohodu o výkonu pěstounské péče. Odměnu pěstouna, která pěstounovi náleží na základě dohody o výkonu pěstounské péče v zařízení pro výkon pěstounské péče uzavřené do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, je zřizovatel zařízení povinen vyplatit pěstounovi naposledy za kalendářní měsíc předcházející dni nabytí účinnosti tohoto zákona.

Zařízení pro výkon pěstounské péče tedy novelou č. 401/2012 Sb. zanikla, zřizovatel zařízení (zde kraj) však nadále vykonává práva a povinnosti zřizovatele podle dříve uzavřených dohod. Pokud by se uvažovalo o uzavření nových dohod o výkonu pěstounské péče dle § 47b zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění (ZSPOD), musel by si kraj jakožto právnická osoba požádat o pověření k výkonu SPOD dle § 48 odst. 2 písm. d) a f) ZSPOD. Pak by mohl uzavřít nové dohody dle § 47b ZSPOD, pokud by místně příslušný OSPOD pěstounů vyjádřil souhlas, a nad rámec práv a povinností dle § 47a odst. 2 ZSPOD se může zavázat např. hradit 9/10 nákladů na bydlení pěstounů, tak jako je to dáno nyní dohodou o právech a povinnostech pěstouna a zřizovatele v zařízení pro výkon pěstounské péče. Ze státního příspěvku na výkon pěstounské lze však hradit pouze náklady dle § 47d ZSPOD, tedy náklady na zajišťování pomoci osobám pečujícím, o osobám v evidenci nebo svěřeným dětem a na provádění dohledu nad pěstounskou péčí (blíže viz Instrukce náměstkyně pro ochranu práv dětí a sociální začleňování č. 14/2014), a to včetně osobních nákladů pro zaměstnance, kteří by dohody uzavírali a pěstouny „doprovázeli“.

Doprovázení pěstounů, se kterými má nyní kraj uzavřeny dohody z roku 2006, může samozřejmě převzít i jiná doprovázející organizace či úřad, pokud by kraj nežádal o pověření k uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče. Úhradu nákladů na bydlení lze pak řešit smluvně přímo s konkrétními

pěstouny v bývalých zařízeních (půjde o smluvní vztah mezi daným krajem a pěstouny). Bude totiž nutné upravit právní titul pro bydlení pěstounů v nemovitosti či nemovitostech, kde nyní žijí, patřících zřejmě tomuto kraji.

3. Sdělení jmen dětí v DD, ZDVOP a dětí osvojených (komunální odpad)

Dotaz: *Dovoluji si zkontrolovat svou odpověď, kterou jsem odeslala kolegyni na její dotaz, zda je povinná oznámit jména dětí umístěných v zařízeních pro výkon ústavní výchovy či ve ZDVOP odboru komunálních služeb na jeho výzvu. Podle mě komunální odbor požaduje informace, které z procesního hlediska ani nemůže využít.*

Odpověď MPSV (srpen 2018):

V posuzovaném případě nejde o otázku prominutí místního poplatku, ale o osvobození od místního poplatku za provozování systému nakládání s komunálním odpadem ze zákona, tj. příslušný správce daně potřebuje vědět, u kterých nezletilých poplatníků s trvalým pobytem v dotčených obcích nemá místní poplatek vyměřovat v souladu s § 10b odst. 3 písm. a), b) zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění zákona č. 266/2015 Sb., účinného od 1. 1. 2016.

V souladu se stanoviskem a výkladem Ministerstva financí může správce daně požadovat údaje od OSPOD na základě zvláštní úpravy § 57 odst. 1 a § 58 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. OSPOD eviduje děti umístěné v ústavní péči (včetně dvou pomocných rejstříků podle čl. 19 a čl. 20 spisové směrnice MPSV), takže spadá mezi orgány veřejné moci, které vedou evidenci osob ve smyslu § 57 odst. 1 písm. a) daňového řádu. Důvodová zpráva k § 58 daňového řádu, který zakotvuje povinnost bezplatného poskytnutí údajů nebo dokumentů na vyžádání správce daně, k tomu uvádí: „Ustanovení odstavce 1 zakládá orgánům veřejné moci, ale i soukromoprávním subjektům, které konkretizuje ustanovení § 57, povinnost poskytovat správci daně údaje potřebné pro správu daní na základě vyžádání. **Kritériem pro to, které údaje mají být poskytnuty, je právě zmíněná potřebnost pro správu daní.** Poskytování údajů správci daně je bezplatné, což odráží veřejný zájem společnosti na tom, aby byly vybírány daně.

*Vyžádání podle odstavce 2 může mít různou formu, a to buďto na základě individuální žádosti nebo formou pravidelného, případně nepravidelného předávání údajů. **Forma a specifikace předávání bude záviset na vzájemné dohodě stran, při zachování nezbytné ochrany údajů v souladu se zákonem.** V praxi je v tomto ohledu obvyklá automatizovaná výměna údajů. Za automatizovanou se považuje taková výměna informací, kdy určité operace s informacemi (utřídění, analýza, reakce na dotaz) jsou prováděny bez zásahu fyzické osoby.*

*Při vyžadování údajů od jiných orgánů či osoby je nutné ctít **zásadu přiměřenosti**, podle níž bude možné údaje vyžadovat pouze v případě, že neexistuje jiná možnost, jak je opatřit. Odstavec 3 tuto zásadu konkretizuje tím, že správci daně příkazuje, aby k vyžádání přistoupil až v případě, kdy nelze informaci získat z vlastní úřední evidence. **Dále se zde stanoví, aby správce daně upřednostnil spolupráci s jiným orgánem veřejné moci před kontaktem s fyzickou či právnickou osobou.***

Daňový řád skutečně v § 58 odst. 3 výslovně stanoví, že správce daně si může vyžádat potřebné údaje nebo dokumenty od osob uvedených v § 57 a § 57a jen v případě, že je nelze získat od jiného orgánu veřejné moci. To znamená, že i v případě vyměrování místního poplatku za provozování systému nakládání s komunálním odpadem nesmí správce daně zjišťovat údaje o dětech osvobozených od

místního poplatku primárně od rodičů nebo ústavních zařízení, ale od orgánů veřejné moci, které mají potřebné údaje k dispozici. V úvahu tak přichází dožádání o sdělení údajů vůči OSPOD nebo soudu. Nicméně v případě soudu by takové dožádání nemělo v praxi smysl, neboť

- místní příslušnost soudu se řídí bydlištěm dítěte a nikoliv jeho trvalým pobytem, takže soud může vést řízení i s dítětem, které nemá v jeho obvodu hlášený trvalý pobyt,
- soud nemá přehled o dětech, které byly do zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo do ZDVOP umístěny na základě dohody nebo žádosti OSPOD a na něž se zákonné osvobození od místního poplatku rovněž vztahuje.

Takže nejuplněnější a nejaktuálnější údaje o dětech osvobozených od místního poplatku za provozování systému nakládání s komunálním odpadem může správce daně získat od místně příslušného OSPOD. S tímto vědomím byla v podstatě schvalována i novelizace zákona o místních poplatcích v roce 2015, neboť bez spolupráce s OSPOD by fakticky nebylo možné naplnit smysl osvobození podle § 10b odst. 3, tj. aby děti umístěné v jakékoliv formě náhradní ústavní péče neplatily za odpady duplicitně, jednou obci v místě trvalého pobytu ve formě místního poplatku a podruhé ústavu v rámci úhrady za pobyt v zařízení.

Představme si, že rodiči, jehož dítě je umístěno v nějakém typu zařízení, přijde do schránky složenka na zaplacení místního poplatku bez jakéhokoliv dalšího poučení. Jen malé procento rodičů by napadlo ozvat se obecnímu úřadu, že místní poplatek neměl být jeho dítěti vyměřen, protože má dítě umístěno v zařízení. Rodič by buďto zaplatil a na nic neupozorňoval, nebo by spíše reálně hrozilo, že rodič se na zaplacení místního poplatku tzv. vykašle, vznikne mu dluh na místním poplatku podle § 12 zákona o místních poplatcích a jeho situace se tím dále zbytečně zkomplikuje.

Závěrem lze proto konstatovat, že

1. V souladu se zvláštní úpravou daňového řádu se nemůže OSPOD vyhnout povinnosti poskytnout údaje nebo dokumenty na vyžádání správce daně, s výjimkou případu, že by dožádání správce daně bylo v rozporu se zásadou přiměřenost, tj. správce daně by od OSPOD požadoval údaje, které nejsou pro potřeby správy daní a poplatků nezbytné. Se správcem daně lze dohodnout rovněž formu a způsob poskytnutí požadovaných údajů (v posuzovaném případě lze např. doporučit poskytnutí údajů v písemné formě s jejich osobním doručením na odbor komunálních služeb MÚ Žďár nad Sázavou, aby tyto údaje zbytečně nekolovaly po úřadě).
2. Jedná-li se o údaje požadované pro účely správy místního poplatku za provozování systému nakládání s komunálním odpadem, je sdělení údajů o dětech umístěných v náhradní péči zařízení plně v zájmu dotčených dětí, neboť na základě poskytnutých údajů jim nebude tento místní poplatek vyměřen (případně bude vyměřena pouze jeho poměrná část).
3. Za neposkytnutí údajů na výzvu správce daně hrozí uložení pořádkové pokuty až do výše 500 000 Kč podle § 247 odst. 2 daňového řádu.

Doplňující dotaz: *S ohledem na Vaši odpověď níže se dále dovoluji dotazovat, jak postupovat v případě další žádosti komunálního odboru téhož městského úřadu, tentokrát o informace k nezl. dítěti, které bylo osvojeno. Konkrétně se jedná o písemnou žádost, aby OSPOD poskytl následující informace:*

- současné jméno, příjmení a rodné číslo nezl.,
- jméno, příjmení a rodné číslo biologické matky a otce nezl.,

- *jméno, příjmení a rodné číslo osvojitelů nezl.,*
- *datum nabytí právní moci rozsudku, kterým byla nezl. osvojena,*
- *kopii rozsudku, kterým byla nezl. osvojena, s údajem o právní moci rozhodnutí.*

Máme za to, že nikoliv všechny požadované informace jsou potřebné pro správu daní. Za přiměřený požadavek bychom považovali informaci, jakým pravomocným rozsudkem bylo dítě osvojeno.

Dotazující s OSPOD nemá problém s poskytnutím těchto údajů, výše požadovanou baterii údajů však považuje za nepřiměřenou.

Odpověď MPSV:

k Vašemu dotazu mě napadá jedna podstatná otázka: K čemu máme evidenci obyvatel?

Podle § 78 odst. 3 písm. c) daňového řádu (zákon č. 280/2009 Sb.) správce daně v rámci vyhledávací činnosti shromažďuje a zpracovává informace a **využívá informační systémy v rozsahu podle § 9 odst.**

3. Na základě § 3 odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech, je evidence obyvatel vedena v informačním systému evidence obyvatel, který je agendovým informačním systémem veřejné správy podle zvláštního zákona (zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy). To znamená, že pro účely správy daní a poplatků je správce daně povinen nepochybně využívat rovněž údaje vedené v informačním systému evidence obyvatel, kde se podle § 3 odst. 3 písm. p) vedou o osvojeních údaje v rozsahu

1. stupeň osvojení,
2. původní a nové jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné příjmení osvojece,
3. původní a nové rodné číslo osvojece a jeho agendový identifikátor fyzické osoby, pokud mu byl přidělen,
4. datum, místo a okres narození a u osvojece, který se narodil v cizině, místo a stát, kde se narodil;
5. jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné příjmení a rodná čísla osvojitelů, v případě, že osvojiteli nebylo přiděleno rodné číslo, vedou se údaje o jménu, popřípadě jménech, příjmení, rodné příjmení a datu narození osvojitelů; agendový identifikátor fyzické osoby, pokud jim byl přidělen,
6. jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné příjmení a rodná čísla otce a matky; pokud jim nebylo přiděleno, jejich jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné příjmení a datum narození; agendový identifikátor fyzické osoby, pokud jim byl přidělen; tyto údaje se nevedou, pokud se jedná o osvojece narozeného ženě s trvalým pobytem v České republice, která jej porodila a písemně požádala o utajení své osoby v souvislosti s porodem,
7. datum nabytí právní moci rozhodnutí o osvojení nebo rozhodnutí o zrušení osvojení.

Z výše uvedeného je patrné, že všechny informace požadované správcem daně jsou dohledatelné v informačním systému evidence obyvatel. V tom je zásadní rozdíl oproti údajům o umístění dítěte do náhradní ústavní péče, které z evidence obyvatel samozřejmě dohledat nelze.

Dožádanému OSPOD bych proto doporučoval

- správci daně sdělit, že v souladu s čl. 28 odst. 1 písm. e) spisové směrnice MPSV došlo ke dni právní moci rozhodnutí soudu o osvojení k vyřazení dítěte z evidence OSPOD a k uzavření spisové dokumentace, a

- odkázat správce daně na evidenci obyvatel, případně na příslušný útvar městského úřadu, do jehož působnosti evidence obyvatel náleží.

Zaslání kopie rozsudku soudu o osvojení je skutečně zcela nadbytečné, správce daně potřebuje vědět, kdy a kým bylo dítě osvojeno, jaké má nové příjmení a rodné číslo, ale rozhodně nepotřebuje znát celou historii dítěte a důvody, pro které bylo osvojeno.